

“Eşref-i Mahlûk” Tanımıyla İnsan’ın Namazla Olan Bağlantısı

Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN

<https://sorularlailamiyet.com> sitesi’nde

“Bir ayette namazın zikir olduğu haber verilmektedir. Namaz nasıl zikir olur?”¹
sorusu sorulmuş;

Prof. Dr. Alaaddin Başar Hocamız da cevaplıyor.²

Hocamızın ilk cümlesi şudur:

“Zikir, hatırlama, anma demektir.”

Adettendir, “zikir” sözcüğünün sözlük anlamı nedir.. öncelikle bunu bilmek zorundayız.

Hocamızın izleyen ikinci cümlesi vuruyor:

“Kur’an-ı Kerim ibadetlerin en kapsamlısı olan namaza ‘zikir’ demektir.”³

Tekrar soruya dönelim: “Bir ayette namazın zikir olduğu haber verilmektedir. Namaz nasıl zikir olur?”

Soruyu, düşünmesini öğrenememiş bir ruhun, (hâşâ) itirazı ya da eleştirisi olarak anlamıyor.. sadece cümlenin içe – derine daha bir oturması için açıklamasını duyma arzusu olarak kabul edip.. bekliyoruz.

Hocamız açıklıyor:

“Namaz kılan bir mü’min Allah’ı anmakta, zikretmektedir.

Bu zikir abdestle başlar.

Onun huzuruna çıkacağına şuurunda, Onun sevgili Habibinin (asm.) öğrettiği biçimde hazırlık yapan insan, Allah’ı yâd etmekte Onu zikretmektedir.

Kâbe’ye teveccüh ettiğinde zikirdedir.

Niyet ve tekbir zaten zikirdir.

¹ Başar, Alaaddin; “Bir ayette namazın zikir olduğu haber verilmektedir. Namaz nasıl zikir olur?”
12.05.2006 - Güncelleme: 09.08.2016,

<https://sorularlailamiyet.com/bir-ayette-namazın-zikir-oldugu-haber-verilmektedir-namaz-nasil-zikir-olur>, erişim: 16.02.2020

² Prof. Dr. Başar’ın yazısına, anlatılmak isteneni göze daha da görünür kılmak için, yazma biçiminde müdahale ettim; ancak sözcüklerin tamamı kendisine aittir. ş.e.

³ Başar Hoca örnek bir Âyet belirtmemiş, kendisinin iznine sığınarak; doğrudan “zikir” emri veren âyetlere örnek olarak: (3-Âl-i İmran 191), (13-Ra'd 28), (7-A'râf 205), (20-Tâhâ 42), (33-Ahzâb 21), (33-Ahzâb 41), (33-Ahzâb 42), (62-Cuma 10)

Zikir ve Önemi ile ilgili ayetler

<https://tevhidmeali.com/fihrist/z/zikir-ve-onemi> erişim:14.05.2021

Derken Allah'ı tespih ile hamd ile Ondan başka ilâh olmadığını ifade ile zikir sürdürülür. Namaz kılan bir mü'min bir taraftan da okuduğu sûrelerin mânâlarını düşünür.

Kalbi, okuduğu sûreye göre halden hâle girer.”

Buraya kadar yapılan açıklama, bizlere ima ile (zımnen) namazın dil ve kalp üzerinden aynı anda ve birlikte seyreden bir zikir olduğunu söylemektedir.

Ve kısa, anlaşılır cümlelerle namaz bağlamında geniş bir anlam çerçevesi çizer..

“Lisanla zikir namazdadır, okumak sûretiyle.

Kalben zikir namazdadır; tefekkür, haşyet, ümit, muhabbet sûretiyle.

İnsan, beden ve ruhtan ibaret olduğu gibi, âlem de şahadet ve gaybdan ibaret.

Yâni, görünen ve görünmeyen âlemler.

İnsanın maddesi bu âlemin maddesinden süzüldüğü için, bedenen yaptığı zikir de kâinatın zikrini temsil eder.”

İnsanın kendisinin bir “âlem” olduğundan da söz edildiğini biliyoruz.

Maddi varlığı evrenin maddesel özünden, ruhu Yaradan'dan - Rabbi'nden emanet; Allah'ın tasarladığı, yarattığı, sahiplenip yönettiği varlık sisteminin emsal - simgesel varlığı, eşref-i mahlûk'u: beşer – insan.

Ve Yaradan'ın şahâdet âlemindeki “halife”si..

İşte bu “halife” yüzünü namaz eylemiyle Allah'a – Yaradan'ına döndürüyor.

Hocamız devam ediyor:

“Gök gürlemesinden şimşek çakmasına, yaprak hışırtısından kuş civıltısına kadar bu âlemi dolduran bütün sesler bir nev'i kıraattir (okuma).

Kudretin söylediğini duyurlar bize.

Ve biz namazda Kur'an okumak suretiyle bu açıkça yapılan zikirlerle hem iştirak eder hem de hepsinin önüne geçeriz.”

Yani.. Hoca'nın sözlerinden çıkan sonuç, özetle..

Ancak.. yazıda tanımlanan mü'min bilincine erişilmiş ise..

kişide bu lisân-ı hâl durumu oturmuşsa..

namaz mü'minin mi'racı anlamında – kıvamında seyredebilir..

Zikrin (namazın) nihai gayesi,

ruhun Allah'ın katına yükselmesi ise,

ki bu mi'rac'a varma / erme olacaktır,

ki bu da emanet cüz'i Ruhun sahibi olan külli Ruha ulaşması anlamındadır,

insan beyninin kavramakta aciz kalacağı zaman (..mı) ve mekân boyutlarında gerçekleşecek demektir.

Dünyada henüz yaşamakta iken bunu kavramak mümkün değil; Allah'a koşulsuz teslimiyet (iman) - fitrat uyarınca, kabul edilir.

Bu yazıda tırnak işareti içinde sırasıyla verdiğim cümleler **Prof. Dr. Alaaddin Başar'a** ait ve yazısının tamamı burada verilen cümlelerinden ibaret.

Ancak ne söylemekte olduğunu bilen güçlü, kusursuz bir yazı.

Sadece Kur'an'ın mahiyetini ve gücünü anlam bütünlüğü içinde kavrayabilen bir beynin yazabileceği kadar da kısa bir yazı.

Az sayıda sözcük kullanımı, özlü anlatımı ve yeterli uzunluğu olan bir yazı.

Bana fuzulî boş söz okutmayan bir yazı..

Allah'ın Varlık Sistemi bağlamında olgular dünyasına en şerefli Mahlûk olarak indirdiği kulunun – yani insanın,

Rabbine yönelttiği zikrinin de kendi varlık bilincine paralel ve eşdeğer seyredebileceğini anlatan bir yazı.

Tonlarca gereksiz dinsel - hamasî söz yükünden arınmış bir yazı.

Benim beynim ve ruhum için muhteşem bir yazı.. Sizler de bilirsiniz istedim.

Daha sonra daha ayrıntılı yazmak üzere “Namaz Konusu”nu burada yazıldığı kadarıyla bırakıyorum.

Şimdi gelelim, Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.v.) atfen hadis olduğu söylenen..

“namaz mû'minin mi'racı'dır“ sözüne..

Belli ki, bu sözle “en kapsamlı zikir” olarak Allah'a uzanan Ma'rifetullah⁴ (Allahı tanıma) Yolu'nda namazın önemi anlatılmak isteniyor.

“Elhamdülillah Müslümanım” sözünü dilimizden düşürmeyenlerden isek.. zaten çoktan bu yola girmiş ve ilerliyor olmalıyız..

Öyle “Ramazan Müslümanı”⁵ ya da akla düştüğünde namaz kılanlardan isek.. zaten “mi'rac” sözünden de “söz” edilemeyeceğini hissediyor olmalıyız..

Yavuz, İslâm Ansiklopedisi'ndeki “Mi'rac” maddesi üzerine çalışmasında, Gazzâlî'nin İhyâ'da, namazın zâhirî yönünü anlattıktan sonra derunî-mânevî hayatı geliştiren özelliğine de geniş yer ayırmasına,

⁴ Cebecioğlu, Ethem, Prof. Dr., **Tasavvuf Terimleri Ve Deyimleri Sözlüğü,**

<http://tasavvufkitapligi.com/i/uploads/429779tasavvuf-terimleri-ve-devimleri-sozlugu.pdf>, erişim:

04.06.2020

Ma'rifet ve Ma'rifetullah maddeleri, ss. 172-173.

“Ma'rifet yolculuğu, . bu nihayetsiz deryada Hakk'ın isteğine doğru yürümeaktır.”, Elmalılı, IV, 2362-2363;

İçinde: Kur'an-ı Kerim'de zikir hakkındaki ayetleri açıklar mısınız?, 23.11.2009 - Güncelleme: 07.03.2019,

<https://sorularlailslamiyet.com/kuran-i-kerimde-zikir-hakkındaki-ayetleri-aciklar-misiniz>

erişim:04.06.2020.

⁵ “Ramazan Müslümanlığı” ifadesini hatırlatarak, daha sonra kavram ve olgu bağlamında anlam ve mahiyetini yazmak üzere bırakıyorum, ş.e.

ayrıca psikolojik muhtevanın (huzûr-i kalb) sadece Allah'a yönelik olmasına ağırlık vermesine,
dayanarak “namazın mü'minin mi'racı olduğu” şeklindeki değerlendirmenin doğruluğunun ortaya çıktığını düşünmekte ve

“İftitah tekbirinden sonra kulun Allah'a hitap etmesiyle başlayan namaz zâhirî şeklinin ötesinde bâtınî konumuyla mü'minin ruhî mi'racı sayılmaktadır.”⁶ hükmünü vermektedir.

“Namaz mü'minin mi'racıdır“ sözünün, hadis keyfiyetinin ne olduğu araştırıldığında, İnternet'te makale taramasında, 10 Temmuz 2010 tarihli şöyle bir soruyla karşılaşmak mümkün:

**"Namaz mü'minin miracıdır" sözü hadis midir?
Hadisse sahih midir?⁷**

“ ‘Namaz mü'minin miracıdır’ sözü her ne kadar mânâ açısından doğru olsa da hadis kaynaklarında yer almamış,
Peygamberimize ait bir söz olduğu tespit edilememiştir.

Bu söz Fahreddin er-Râzî ve Alûsî gibi tefsirlerde bulunmaktadır. Râzî, bunu bir hadis olarak nakletmekte ise de nerede geçtiğini ve kimden rivayet edildiğini söylememektedir.

(Bkz: Fahreddin Râzî, et-Tefsîru'l-Kebîr, c: 1, s: 226, Sureden Çıkarılan Akli İncelikler bölümü; Âlûsî, Rûhu'l-Meânî, c: 10, s: 453, **Tevbe suresi 74. ayetin tefsiri**)

**Peygamberimizin bir hadisi şeriflerinde kulun Allah'a en yakın yerinin secde olduğunu belirtmesi,
namaz kılan her mü'minin manen miraca erdiği şeklinde yorumlanmıştır.”**

Hız. Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.), Ebû Hureyre radiyallâhu anh üzerinden
“Kul Rabbine en ziyade secdede iken yakın olur, öyle ise secdede duayı çok yapın.” (Müslim, Salât, 215, (482); Ebû Dâvud, Salât, 152.) dediği bilgisi veriliyor.

Sonuç olarak bu hadis'in, “ ‘... Secde et ve Allah'a yakınlaş.’ (Alak, 96-19.) âyetinden çıkarılmış doğru bir hüküm” olduğu kararına varılmıştır.

⁶ Yavuz, Salih Sabri, Mİ'RAC, <https://islamansiklopedisi.org.tr/mirac> erişim:02.06.2020

⁷ <http://www.fetva.net/vazili-fetvalar/namaz-muminin-miracidir-sozu-hadis-midir-hadisse-sahih-midir.html> erişim:08.03.2021

"Namaz mü'minin miracıdır" sözü hadis midir? Hadisse sahih midir? 10 Temmuz 2010

Makale taraması sürdürüldüğünde.. **kesin bir “hüküm” okumak da mümkündür.**⁸

“**Namaz**, kulun günde beş defa Yaradan'ın huzuruna çıkması, divanında durması demektir. Bu yüce divanda, arada hiçbir vasıta olmadan her türlü dilek ve ihtiyacını, kul, bizzat Allah'a arzeder,

O'na sığınır, yalnızca O'ndan yardım diler.

Böylece Peygamberimizin (asm), Mi'rac'da gerçekleşen Allah ile mülâkatı hâdisesi, namaz içinde sembolik olarak yaşanmış olur.

Bu sırta işaret için, Peygamberimiz buyurmuştur:

‘Namaz mü'minin mi'râcıdır.’⁽¹⁾

Referans kaydı da şudur: (1) bk. el-Munavî, Feyzu'l-Kadir, 1/497. “

Şimdi.. kendi kendime düşünmekteyim..

Namaz'ın “**zikir**” olması.. hatta “**en kapsamlı zikir**” olarak tanımlanması,

namaz'ın varlık karakteristiğini dile getirme gayretidir.

Bu bir tanımdır; **namaz'ın tanımıdır.**

“Namaz mü'minin mi'râcıdır” ifadesi ise başka bir değeri anlatır.

İlk yargı / hüküm doğrudan namaz'ın kendisine yönelir; **namazın ne'liğini tanımlar.**

Çünkü namazın “**en kapsamlı zikir**” olması, doğrudan namaz'ın kendi varlık özelliğidir.

Bir dış-müdahale-etkisi yoktur. Böyle bir etkiye bağımlı değildir.

İkinci yargı ise bir durum tanımıdır ki..

bu da doğrudan “**her zaman için genelleyci doğru bir durum tanımı**” olamaz.

Çünkü “**Namaz'ın mü'minin mi'râcı**” olması, doğrudan namaz kılan kişinin durum değerine bağımlı bir keyfiyettir.

Yani “**Namaz mü'minin mi'râcıdır**” hükmü.. **aslında sadece..**

bir olabilirlikten söz etmektedir.

Bir durum değeri olabilirlik içeriyorsa.. olmayabilirlik keyfiyeti de işin içindedir.

Kısaca.. Namazın hangi değere ulaşabildiği, namaz kılan Müslümanın Hakk Dini İslâm'ı ne değerinde içselleştirebildiğine bağlı olduğundan..

Namaz – Kişi bağlamı, “Namaz mü'minin mi'râcıdır” tarzında yani hüküm gücünde oluşturulamaz.

Bu güçte bir tanım hem İslâm'ın İbadet Mantığı'na oturmaz; hem de Dil'in ifade mantığına uygun düşmez.

⁸ <https://sorularlailamiyet.com/namaz-mumin-miracidir-ne-demektir> erişim:08.03.2021

"Namaz Mü'min' in miracidır." ne demektir? Güncelleme: 18.03.2017

Aslında murat edilen tanım için şöyle bir ifade daha uygun olmaz mıydı..

“Ma’rifet yolculuğu bağlamında aslına / değerine uygun kılınan namaz, Şahâdet Âlemi’nde mü’minin miracı değerine ulaşabilir.”

Annemin “Allah’a Dönüş”ünden bu yana, Allah’ın Evi “Kabe”de bile, çalışmalarım ve gözlemlerim sonucu..

Müslüman tanımlı pek çok kişinin, Allah’ın Divanı’na çıkma yerine, kendilerine yüklenen namaz borçlarını “eda” ettiklerini söyleyebilirim.

Hatta.. günlük işimi bitirdim tınısıyla söylenen “çok şükür namazımı da kıldım” nidaları eşliğinde..

Olanca hızlarıyla, kıpır kıpır hareketlilik içinde, aktüel zamandan kopmadan..

Görev tamamlandı.. ruh durumu içinde..

kılınan namazları izlemekteyim.

Bu durumları, İslâm’ın tebliğinden – Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)’den sonra

İslâm’ı bırakıp, ağırlıklı olarak İSLÂMÇILAR’IN eline - insafına - peşine düşmemize borçlu olabilir miyiz..

Kur’an’ı ve hadisleri ezberden öte, orijinal dilleri – ARAPÇA üzerinden okuyamıyor, dolayısıyla da Kur’an ne diyor, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.), nasıl açıklıyor..

anlayamıyor oluşumuza borçlu olabilir miyiz..

Yanlış düzeltmek.. doğruyu öğrenmekten çok çok daha zordur; bunu anlayabilseydik..

Ne güzel olurdu..

İslâm’ı / Kur’an’ı ezberden,, başkalarının aklı üzerinden yanlış öğreniyor olmaktan.. iki bacaklı şeytanlardan kaçtığımız gibi kaçardık..

Değerli zamanımızı bizlere zarar veren işlerle tüketiyor olmazdık.

Art niyetli, olanca güçleriyle.. İslâm’ı çökertmekle meşgul, Modernist – Emperyalist – Yahudi Akl’ının önündeki direnci de her gün biraz daha güçlendirebilir, aşılamaz kılabilirdik..

Şimdi bunu.. bizim adımıza ehliyetli - ehliyetsiz sıradan kişilerin yapmasını beklemekteyiz..

Neyse, Allah’tan umut kesilmez.

Allah’a emanet olalım..